



ІНФОРМАЦІЙНИЙ БЮЛЕТЕНЬ

№ 3, 2025



ЦИФРОВЕ СЕРЕДОВИЩЕ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ ГЕНДЕРНОЧУТЛИВОГО ПІДХОДУ У ВЧИТЕЛІВ

Питання формування гендерночутливого підходу у вчителів в умовах цифровізації освіти стає актуальним на сьогодні, оскільки виникає потреба у подоланні певних гендерних стереотипів в освіті, що необхідно враховувати при широкому впровадженні цифрових технологій, відповідно виникає необхідність у підвищенні професійної компетентності вчителів з використання цих технологій для створення інклюзивного освітнього середовища в закладах освіти.



Дотримання міжнародного права з гендерної рівності забезпечується ратифікацією Україною документів: у 1981 році Конвенції Організації Об'єднаних Націй про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок, у 2022 році Конвенцію Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу із цими явищами[1;2]. Також країною розроблено та прийнято низку

нормативних документів щодо гендерної рівності, так в Законі України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків» (2005 р.) зазначено про основну державну політику щодо забезпечення гендерної рівності, зокрема в освіті [3]. Серед завдань Державної стратегії забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків на період до 2030 року (2021 р.) йдеться про формування гендерної культури [4], також в стратегії зазначається що гендерні аспекти все ще недостатньо враховуються під час формування та реалізації освітньої політики, що призводить до фемінізації зайнятості у сфері освіти, збереження гендерних стереотипів та наявності дискримінаційного змісту навчального контенту на всіх освітніх рівнях. Однією з умов реалізації Стратегії впровадження гендерної рівності у сфері освіти до 2030 є впровадження цілеспрямованої системної освітньої діяльності, орієнтованої на створення освітнього середовища з рівними можливостями для самореалізації особистості незалежно від її статі, що включає використання інноваційних педагогічних технологій, форм та методів навчання/виховання, розроблення недискримінаційного та інклюзивного навчального середовища та навчально-методичного забезпечення [5].

Водночас цифрове середовище, включаючи онлайн-платформи, електронні ресурси та віртуальні інструменти є невіддільною частиною організації навчального процесу, яке надає можливість вчителям створювати інтерактивні та доступні навчальні матеріали, проводити тренінги, вебінари та аналізувати цифровий контент, допомагає створити інклюзивне освітнє середовище. Формування гендерночутливого підходу вимагає від вчителів не лише знань про гендерну рівність, а й умінь використовувати цифрові технології для аналізу, планування та реалізації навчальних програм.

Важливими складовими створення цифрового середовища, яке сприятиме гендерночутливому підходу вчителів є:

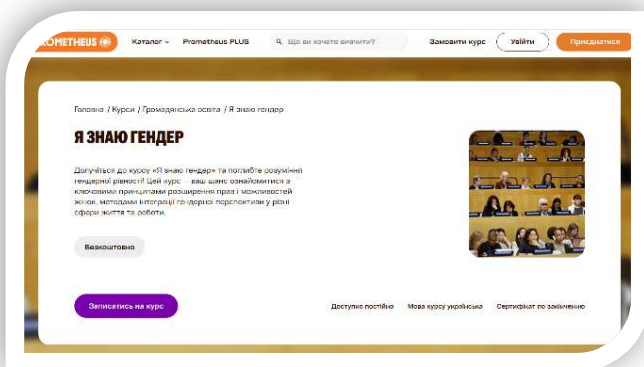
- ознайомлення з цим підходом в освіті, що включає знання міжнародних та українських нормативних документів, участь вчителів у спеціалізованих онлайн курсах, проектах, вебінарах з гендерної рівності, ознайомлення з практичним досвідом своїх колег щодо подолання гендерних стереотипів у навчальних матеріалах;
- розвиток цифрової компетентності вчителя включає: вміння працювати з цифровими інструментами для створення інтерактивних матеріалів (наприклад, Kahoot, Mentimeter) та навчального контенту (наприклад, Google Workspace, Canva, Moodle, Zoom), а також вміння використовувати інструменти, що дозволяють аналізувати дані (наприклад, Google Forms, SurveyMonkey);
- адаптація навчального контенту, яка включає оцінку наявності гендерних стереотипів (підручники, робочі зошити тощо) використовуючи цифрові інструменти та адаптувати й інтегрувати ці матеріали для своїх уроків;
- створення цифрового навчального середовища може включати відповідне до своїх потреб

налаштування онлайн платформ для навчання (наприклад, Moodle, Google Classroom), розробку цифрових ресурсів з гендерної тематики (цифрові уроки, кейси, симуляції тощо), використання соціальних мереж (Viber, Telegram, Facebook, YouTube, Instagram тощо) для обговорення гендерних питань з іншими колегами та поширення власного досвіду;

- використовувати цифрові інструменти для налагодження зворотного зв'язку та аналізу ефективності практичного досвіду з гендерних питань в освіті (Google Forms, Microsoft Forms, статистика навчальних платформ), регулярно оновлювати цифрові ресурси на основі отриманих даних і нових досліджень, приєднуватися до онлайн-спільнот вчителів, створювати базу цифрових ресурсів (посилання, статті, відео) та брати активну участь в організації заходів з обміну досвідом;
- використовувати цифрові інструменти для планування та розробки інклюзивних уроків (наприклад, Trello чи Notion), заохочувати учнів до створення цифрового контенту з гендерної проблематики (презентації, відеоролики), та проводити регулярні онлайн-дискусії для розвитку критичного мислення щодо гендерних питань.

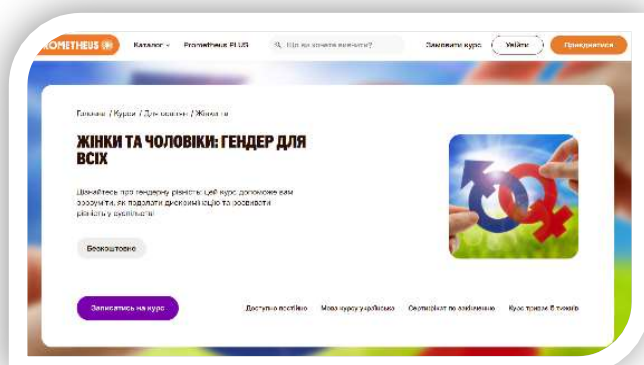
На сьогодні в Україні існує велика кількість ресурсів для саморозвитку вчителя з гендерних питань. Курси пропонуються на різних онлайн-платформах, таких як Prometheus, Coursera, EdEra, а також на урядових ресурсах (Дія.Освіта), серед них є безкоштовні, а деякі потребують оплати. Наведемо деякі приклади таких ресурсів.

Курси на Prometheus (безплатні)



Курс «Я знаю гендер»

(<https://prometheus.org.ua/prometheus-free/gender-awareness/https://prometheus.org.ua/prometheus-free/gender-awareness/>) - цей безплатний онлайн-курс розкриває основні поняття та підходи до розуміння гендеру в сучасному суспільстві та допомагає зрозуміти різницю між біологічною та соціальною статтю, пояснює гендерні ролі та стереотипи, а також їх вплив на різні сфери життя. Курс складається з відеолекцій, інтерактивних завдань та додаткових матеріалів для кращого засвоєння інформації. Викладачі курсу є експертами в галузі гендерних досліджень та рівних можливостей. По завершенню курсу слухачі матимуть базові знання про гендерну проблематику, усвідомлення важливості гендерної рівності та навички критичного мислення щодо гендерних питань.



Курс «Жінки та чоловіки: гендер для всіх»

(<https://prometheus.org.ua/prometheus-free/gender-awareness/https://prometheus.org.ua/prometheus-free/gender-awareness/>)

([free/gender-for-all-course/](https://prometheus.org.ua/prometheus-free/gender-awareness/https://prometheus.org.ua/prometheus-free/gender-awareness/)) - Це безплатний онлайн-курс присвячений гендерній тематиці, який розкриває поняття гендеру в історичній перспективі, аналізує гендерні стереотипи та їх вплив на різні сфери суспільного життя. Курс складається з відеолекцій, текстових матеріалів, практичних завдань та тестів для самоперевірки. Викладачі курсу є досвідченими фахівцями в галузі гендерних досліджень та соціології. Слухачі дізнаються про гендерні аспекти в сім'ї, освіті, праці, політиці та культурі. Курс також розглядає проблеми гендерної нерівності, дискримінації та насильства, а також шляхи їх подолання. По завершенню курсу учасники матимуть ґрунтовні знання про гендерну проблематику, розумітимуть важливість гендерної рівності та зможуть застосовувати гендерний підхід у різних сферах життя.

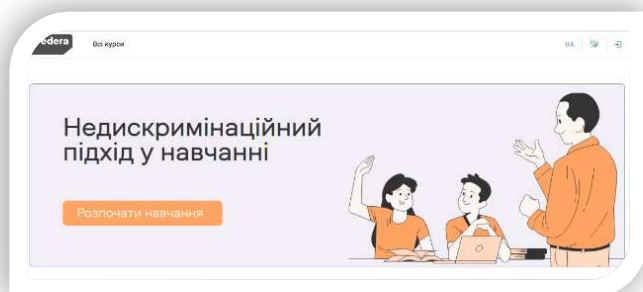
Безплатні онлайн курси на Coursera можуть бути корисними для тих, хто цікавиться гендерною проблематикою, питаннями гендерної рівності та інклюзії:

- **Gender Equality** (<https://www.coursera.org/learn/gender-equality>) - курс знайомить з теорією та практикою з гендерної рівності, розглядає взаємозв'язок гендеру з іншими характеристиками, пов'язаними з ідентичністю (наприклад, раса, здібності).
- **Здоров'я в гендерному спектрі** (<https://www.coursera.org/learn/health-gender-spectrum>) – на курсі розглядаються питання гендерної ідентичності та досвід трансгендерних дітей і їхніх сімей, а також способи створення гендерно-інклюзивного середовища в медицині, освіті тощо.
- **Міжнародне жіноче здоров'я та права людини** (<https://www.coursera.org/learn/womens-health-human-rights>) - курс присвячений питанням охорони здоров'я жінок у глобальному контексті та правам людини. Учні пропонуються

взаємодіяти один з одним за допомогою інтерактивних дискусій.

- **Гендерна аналітика для інновацій** (<https://www.coursera.org/learn/gender-analytics-innovation>) - курс знайомить з концепцією «гендерної аналітики» та її застосуванням для розробки інноваційних продуктів, послуг і процесів з урахуванням гендерного підходу. Учасникам надається можливість для розвитку особистого та організаційного потенціалу для ефективного проведення міжсекторальної гендерної аналітики.

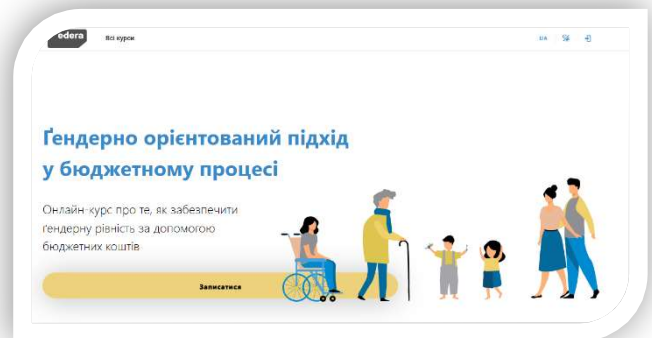
Курси на EdEra (безплатні)



Недискримінаційний підхід в навчанні (<https://study.ed-era.com/uk/courses/course/5149>)

— безплатний та доступний для всіх. Цей проєкт створюється у межах Нової Української Школи і спрямований на протидію дискримінації в освітньому середовищі. Цей курс представлений ГО «Студена» в рамках проєкту «Програма сприяння громадській активності «Долучайся!», що фінансується Агентством США з міжнародного розвитку (USAID).

Гендерно орієнтований підхід у бюджетному процесі (<https://study.ed-era.com/uk/courses/course/384>) - цей курс присвячений застосуванню гендерно орієнтованого підходу в бюджетному процесі та на ньому розглядається концепція гендерно орієнтованого бюджетування, яке передбачає врахування гендерних аспектів та потреб різних груп населення на всіх етапах бюджетного процесу. Курс розрахований на державних службовців, працівників



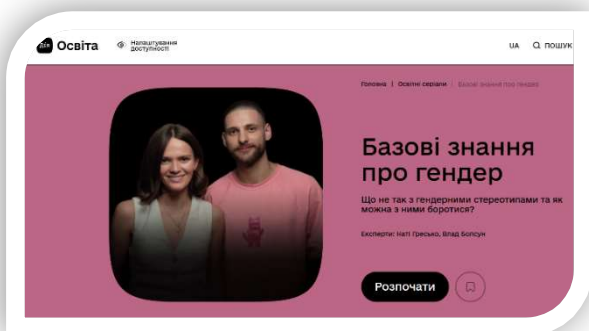
органів місцевого самоврядування, представників громадських організацій та всіх, хто цікавиться питаннями забезпечення гендерної рівності та впровадження гендерного підходу в діяльність органів державної влади та місцевого самоврядування, зокрема в бюджетну сферу. Завдяки цьому безплатному онлайн-курсу слухачі можуть отримати знання та навички застосування гендерно орієнтованого підходу в бюджетній політиці для забезпечення рівних прав і можливостей для жінок і чоловіків.

Інші безплатні ресурси:

Програма «Радник» «Реалізація принципів гендерної рівності при наданні адміністративних та соціальних послуг» (<https://radnyk.org/treningi/onlajn-kurs-realizacziya-pryncypiv-gendernoyi-rivnosti-pri-nadanni-administratyvnyh-i-soczialnyh-poslug/>) -

проходження онлайн-курсу рекомендовано для представників/ць органів влади та місцевого самоврядування, фахівців/чинь сфери надання соціальних та адміністративних послуг, членів/кинь громадських організацій та всіх зацікавлених у цій тематиці. Курс складається з трьох тематичних блоків: «соціальні та адміністративні послуги: законодавча база» (мета: ознайомитися з базовими законодавчими документами та навчитися чітко розмежовувати поняття «адміністративна послуга», «соціальна послуга» та «адміністративна послуга соціального характеру»); поняття «гендер» та «гендерна рівність» (метою

курсу є визначити відмінності між біологічною статтю та гендерною ідентичністю, зрозуміти принцип і механізм формування стереотипів та дискримінації та окреслити головну мету гендерної рівності); «імплементация принципів гендерної рівності при наданні адміністративних і соціальних послуг» (мета: розглянути гендерний підхід та гендерний аналіз як інструменти реалізації принципів гендерної рівності на різних рівнях – ведення конкретного випадку, робота з клієнтом/кою та організаційно-управлінський рівень). Кожен блок містить теоретичну частину, завдання для самоаналізу, які допоможуть зрозуміти власну позицію в конкретному питанні, та практичні приклади, які проілюструють, як теорія реалізовується на практиці. Після кожного блоку є питання для перевірки знань. Також у кінці курсу необхідно буде успішно виконати 10 тестових та 1 відкрите завдання для отримання сертифіката.



Базові знання про гендер (<https://osvita.diia.gov.ua/courses/basic-knowledge-about-gender>) це освітній безплатний серіал на платформі «Дія.Освіта», створений за ініціативи Міністерства цифрової трансформації України за підтримки благодійного фонду «Клуб Добродіїв» та міжнародної організації Plan International. Цей серіал присвячений висвітленню базових знань про гендер, гендерні ролі та стереотипи. Він складається з 3 серій: «Що таке гендер?» (розглядаються основні поняття гендеру, його відмінності від біологічної статі, походження гендерних ролей), «Що таке гендерні стереотипи та

якими вони бувають?» (пояснюється термін «гендерні стереотипи», наводяться їх різновиди та приклади найпоширеніших стереотипів щодо чоловіків та жінок); «Звідки взялися ці стереотипи?» (висвітлюється історія походження гендерних стереотипів та їх трансформація з плином часу на шляху до гендерної рівності). Серіал має на меті підвищити обізнаність щодо гендерної проблематики, навчити розпізнавати та протидіяти гендерним стереотипам, сприяти формуванню критичного мислення. Цільовою аудиторією є молодь, підлітки, школярі та батьки. Серіал розвиває навички самосвідомості, аналізу проблем, критичного мислення та протидії соціальному тиску.

Права жінок у моїй громаді: виклики війни

(<https://jurfemosvita.com/courses/pzmmhwar/>) є відеокурсом, розробленим ГО "Асоціацією жінок-юристок України "ЮрФем" за підтримки Європейського Союзу та низки його держав-членів. Курс складається з 3 навчальних модулів і охоплює такі теми: гендерно-правові аспекти здійснення депутатської діяльності (гендер, права жінок, роль жінок у війні тощо); становище жінок в місцевих громадах та роль місцевої ради у захисті їхніх прав (гендерно зумовлене насильство, домашнє насильство, сексуальне насильство пов'язане з конфліктом); внутрішньо переміщені особи - мешканці/ки громади (права та гарантії ВПО, їх підтримка та інтеграція). Курс призначений для юристок, лідерок громад, депутаток, працівників органів місцевого самоврядування та всіх, хто бажає реалізовувати можливості для жінок в громадах. Він включає конспекти уроків, тестування, словник термінів, додаткові матеріали та електронний сертифікат після завершення.

На освітній платформі "Всеосвіта" (<https://vseosvita.ua/>) вчитель може знайти практичні напрацювання та курси підвищення кваліфікації з гендерних питань як безплатні так і на платній основі, наведемо деякі з них:

Гендерна рівність у закладі освіти: теорія і практика впровадження - це дистанційний курс на освітній платформі "Всеосвіта". Курс покликаний ознайомити слухачів з концепціями гендерної рівності та гендерно-чутливого підходу в освіті. Він розглядає такі теми: основні поняття гендерної теорії та гендерної політики; національне та міжнародне законодавство у сфері забезпечення гендерної рівності; гендерні стереотипи та упередження у закладах освіти та шляхи їх подолання; методика впровадження принципів гендерної рівності у освітній процес; формування гендерночутливого освітнього середовища; практичні інструменти реалізації гендерної політики в закладі освіти. Метою курсу є підвищення обізнаності педагогічних працівників щодо гендерних питань та надання їм практичних навичок інтеграції гендерного компоненту в освітню діяльність. Після проходження курсу слухачі зможуть ідентифікувати гендерні стереотипи, створювати гендерночутливий контент, впроваджувати гендерно-інтегровані практики навчання та виховання учнів. Курс може бути корисним для вчителів, викладачів, керівників закладів освіти та всіх, хто зацікавлений у впровадженні принципів гендерної рівності в освітньому середовищі.

Вебінар **«Особливості гендерної рівності в освітньому процесі»** присвячений розумінню понять гендерної рівності та подоланню стереотипів у шкільному середовищі. Учасники отримують практичні поради щодо формування гендерночутливого підходу у роботі вчителя.

Цікавими для вчителів можуть бути міжнародні ресурси з гендерної проблематики, серед яких такі як:

«Gender-Responsive Digital Pedagogies: A Guide for Educators» від UNICEF (<https://www.unicef.org/reports/gender-responsive-digital-pedagogies>) — це практичний посібник для вчителів, який допомагає впроваджувати



гендерночутливі педагогічні практики в цифровому навчальному середовищі. Він використовується як робочий зошит, що містить ключові концепції, моменти для рефлексії та практичні вправи. Посібник спрямований на розвиток навичок педагогів у створенні гендерночутливих планів уроків, навчальних матеріалів та методів викладання, а також включає стратегії захисту учнів від онлайн-булінгу, насильства та сексуального насильства. Він також пропонує рекомендації щодо залучення батьків до навчального процесу через цифрові інструменти.

«Gender-sensitive teacher training: A guide to the creation process» (<https://www.womenstrong.org/wp-content/uploads/2021/09/Gender-sensitive-teacher-training-A-guide-to-the-creation-process.2021.pdf>) - посібник із створення гендерночутливого середовища навчання для вчителів, опубліковано WomenStrong International у 2021 році та є практичним ресурсом для розробки навчальних програм, які сприяють гендерній рівності в освіті. Посібник пропонує поетапний підхід до створення тренінгів для вчителів, які допоможуть інтегрувати гендерночутливі практики в навчальний процес та містить практичні рекомендації щодо розробки тренінгів, включаючи аналіз потреб, створення контенту, впровадження інтерактивних методів та оцінювання ефективності. Також в посібнику наведені приклади вправ, чек-листи та шаблони для планування тренінгів, які можна адаптувати до різних культурних і освітніх потреб.

Цифрове середовище є потужним інструментом для формування гендерночутливого підходу в освіті, оскільки воно забезпечує доступ до інтерактивних навчальних ресурсів, онлайн-курсів та платформ для обміну досвідом, що сприяють подоланню гендерних стереотипів і створенню інклюзивного освітнього середовища. Відповідно до міжнародних і національних нормативних документів, зокрема Конвенції ООН, Стамбульської конвенції та Державної стратегії забезпечення рівних прав до 2030 року, впровадження гендерної рівності в освіту є пріоритетом, який вимагає системної підготовки вчителів до використання цифрових технологій для аналізу, планування та реалізації гендерночутливих навчальних програм. Ключовими компонентами цього процесу є розвиток цифрової компетентності педагогів, адаптація навчального контенту, створення інклюзивних цифрових платформ, налагодження зворотного зв'язку та співпраця через онлайн-спільноти. Доступність численних безплатних ресурсів, таких як курси на Prometheus, EdEra, Coursera, Дія.Освіта, а також міжнародні посібники від UNICEF і WomenStrong International, допомагає у створенні сприятливих умов для професійного розвитку вчителів у сфері гендерної рівності, що є необхідною умовою для формування

справедливого та недискримінаційного освітнього середовища в Україні.

Список використаних джерел:

1. Конвенція ООН про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок: ратифікована Україною 1981 р. // Відомості Верховної Ради УРСР. 1981. № 44. Ст. 595. Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_207#Text
2. Конвенція Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу із цими явищами (Стамбульська конвенція) : ратифікована Україною 2022 р. Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_001-11#Text
3. Закон України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків» від 08.09.2005 р. № 2866-IV // Відомості Верховної Ради України. 2005. № 52. Ст. 561. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2866-15#Text>
4. Державна стратегія забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків на період до 2030 року : розпорядження Кабінету Міністрів України від 11.08.2021 р. № 752-р. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/752-2022-%D1%80#Text>
5. Стратегія впровадження гендерної рівності у сфері освіти до 2030 року. Кабінет Міністрів України від 20 грудня 2023 року від 20 грудня 2022 року № 1163-р. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1163-2022-%D1%80#Text>

Матеріал підготувала: Кравчина О.Є., н.співр.



ІНФОРМУЄМО

Пропонуємо для ознайомлення збірник наукових матеріалів **«Цифрова компетентність вчителя 2025: формуючи майбутнє освіти»**
<https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/745886/>

NEWS



Пропонуємо для ознайомлення збірник матеріалів **«Захист персональних даних дітей: виклики сьогодення»**
<https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/746007/>